

Amyotrofisk lateralskleros

Amyotrofisk lateralskleros (ALS) är en sjukdom som successivt bryter ned det motoriska nervsystemet. Nedbrytningen gör att de viljestyrda musklerna i kroppen försvagas och förtvinar. Svagheten börjar ofta på ett ställe i kroppen och sprider sig sedan vidare. Till slut försvagas andningsmuskulaturen och det blir svårt att andas. De flesta som blir sjuka är mellan 45 och 75 år.

ALS kan vara ärftlig, men oftast finns ingen förklaring till sjukdomen. I Sverige får 220–250 personer diagnosen ALS varje år.

SYM TOM

De första symtomen börjar ofta som en svaghet i ett ben, en arm eller i en hand. Muskelsvagheten kan till exempel göra det svårt att hålla balansen när man går i trappor, att öppna burkar eller att sätta nyckeln i ett lås. Hos en del börjar symtomen som en svaghet i tungan eller svalget. Det kan göra det svårt att tala och svälja.

ALS finns i olika former. Alla får inte samma symtom och den som är sjuk kan bli svag i olika muskler i olika perioder. Med tiden får de allra flesta med ALS svårt att gå, svälja och tala. Personer med sjukdomen minskar också i vikt eftersom ALS gör att musklerna förtvinar. Hos en del påverkar personligheten och beteendet av skadorna på nervsystemet.

Så småningom blir andningsmuskulaturen svag och gör det svårt att andas. Andningssvårigheterna brukar vara det som leder till döden. De som har de allvarligaste formerna av ALS dör ett par år efter att de blivit sjuka. Några kan leva i tio år eller längre med sjukdomen.

ORSAK

Hos de flesta med ALS är orsaken okänd, men det finns teorier om genförändringar som kan orsaka sjukdomen. Andra förklaringar har undersökts men forskare har inte kunnat hitta några tydliga samband.

BEHANDLING

Vid de flesta större sjukhus finns ALS-team som samarbetar för att ge vård och stöd till personer med ALS och deras närstående. Symtomen kan lindras med läkemedel, fysioterapi och olika hjälpmedel. Det finns också bromsmedicin som kan göra att sjukdomen utvecklas långsammare.

RESURSER PÅ RIKS- OCH REGIONNIVÅ

ALS-team finns vid universitetssjukhusen och vid flera länssjukhus och länsdelssjukhus.

Vid universitetssjukhusen finns Centrum för sällsynta diagnoser (CSD) som kan ge vägledning och information om ovanliga sjukdomar och syndrom.

SAMHÄLLETS STÖDINSATSER

Barn, ungdomar och vuxna med funktionsnedsättningar kan få olika typer av stöd och insatser. Mer information om samhällets stöd finns att läsa i Socialstyrelsens kunskapsdatabas om sällsynta hälsotillstånd under ”Samhällets stödinsatser”.

INTRESSEORGANISATIONER

Neuro

Riksförbundet Sällsynta diagnoser

LÄS MER

Det här är en kort sammanfattning av texten om amyotrofisk lateralskleros som finns i Socialstyrelsens kunskapsdatabas om sällsynta hälsotillstånd.

Informationscentrum för sällsynta hälsotillstånd

Informationscentrum för sällsynta hälsotillstånd vid Ågrenska har i uppdrag av Socialstyrelsen att producera texterna som publiceras i kunskapsdatabasen för sällsynta hälsotillstånd.

E-post: sallsyntahalsotillstand@agrenska.se

Texten om det sällsynta hälsotillståndet är reviderad januari 2018.